

# MECANISME EUROPENE DE PROTECȚIE A DREPTURILOR OMULUI. CARTA DREPTURILOR FUNDAMENTALE A UNIUNII EUROPENE – O PERSPECTIVĂ ISTORICĂ ȘI JURIDICĂ

Marcela Monica Stoica\*

stoica1234marcela@yahoo.com

**Abstract:** *This paper aims to make a concise and objective presentation, from historical and legal perspective, of the EU Charter of Fundamental Rights (EUCFR) which is a real mechanism for protecting human rights in European space, and to make a briefly analysis of a direct benefit of this document, namely European citizenship.*

*Thus, according to the Charter, European citizenship is strengthened and becomes more coherence arising from the recognition of rights, the equality of all citizens and their non-discrimination, the functioning of the Union on the principle of representative democracy and also from ensuring dialogue and transparency between the EU institutions and citizens.*

**Keywords:** *human rights, European citizenship, European Union (EU), Charter of Fundamental Rights (CFR).*

**Considerații generale.** Sistemul drepturilor omului, bazat pe principiul universalității, indivizibilității și interdependenței, a fost consacrat printr-o serie de declarații, documente și acte unele cu valoare morală altele cu valoare juridică obligatorie, întărind, astfel, necesitatea existenței unor instrumente juridice care să se constituie în veritabile mecanisme de protecție a drepturilor omului.

Cadrul juridic internațional concret al protecției drepturilor omului este constituit dintr-o serie de documente ce formează Carta Internațională a Drepturilor Omului și anume: Carta Organizației Națiunilor Unite (ONU), Declarația Universală a Drepturilor Omului și Cele două Pacte ale ONU privind drepturile civile și politice, pe de o parte, și cel privind drepturile economice, sociale și culturale, pe de altă parte.

În Europa, după cum este cunoscut, există Curtea Europeană a Drepturilor Omului care se ocupă cu protecția drepturilor omului și veghează ca statele să-și îndeplinească obligațiile conform legislației drepturilor omului și a Convenției Europene pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale<sup>1</sup>.

Comunitățile Europene, ulterior Uniunea Europeană, care au ca finalitate declarată binele cetățenilor europeni, în prima etapă, prin prevederile lor privind drepturile fundamentale ale omului au vizat, mai degrabă, dreptul comunitar.

---

\* Lect. univ. dr., - Universitatea Creștină „Dimitrie Cantemir”, București.

<sup>1</sup> Ioan Vida, *Drepturile omului în reglementări internaționale*, Ed. Lumina Lex, București, 1999, p.15.

În acest context, în Uniunea Europeană a apărut necesitatea adoptării unui document propriu privind drepturile omului care să cuprindă totalitatea drepturilor prevăzute anterior în documentele internaționale și europene dar și o serie de drepturi moderne.

Acest document este *Carta Drepturilor Fundamentale a Uniunii Europene*, un mecanism de protecție a drepturilor fundamentale, la nivelul UE, document adoptat de către Consiliul European de la Nisa, în anul 2000.

*Carta Drepturilor Fundamentale a Uniunii Europene* este parte a Tratatului de la Lisabona<sup>2</sup>, intrat în vigoare la 1 decembrie 2009, și consacră faptul că Uniunea Europeană se întemeiază pe valorile respectării demnității umane, libertății, democrației, egalității, statului de drept, precum și pe respectarea drepturilor omului, oferind cetățenilor săi un spațiu de libertate, securitate și justiție.

Aceste valori au aceeași forță atât pentru UE cât și pentru statele membre. În ceea ce privește statele membre, noul articol 7 al TUE stabilește procedura suspendării drepturilor unui stat membru pentru încălcări grave și repetate ale valorilor proclamate mai sus. Aceste valori formează, de asemenea, esența identității europene și, de aceea, constituie și unul din criteriile care trebuie îndeplinite de un stat pentru a adera la UE, așa cum scrie în articolul 49 al TUE.

Principalele trăsături ale drepturilor care au fost avute în vedere la redactarea Cartei au fost universalitatea, indivizibilitatea și justițiabilitatea<sup>3</sup>. Universalitatea se referă la drepturile recunoscute oricărei ființe umane, dar există și drepturi care aparțin numai cetățenilor europeni. Indivizibilitatea este trăsătura care conferă originalitate Cartei, deoarece, spre deosebire de sistemele Națiunilor Unite și al Consiliului European, nu face nici o diferențiere între drepturile civile și politice și drepturile economice, sociale și culturale, din perspectiva formală. Justițiabilitatea este un element de bază pentru eficiența oricărui sistem de protecție a drepturilor omului.

### ***Scurt istoric al Cartei***

În cadrul Consiliului European de la Köln, din 3-4 iunie 1999, s-a hotărât redactarea Cartei Drepturilor Fundamentale, decizie care a fost rezultatul a mai mult de 12 luni de discuții și negocieri<sup>4</sup>. Consiliul European de la Köln și-a propus ca obiectiv politic o actualizare a angajamentului UE de asigurare a protecției drepturilor fundamentale și, în același timp, s-a aprobat metoda prin care urma să se redacteze Carta și atribuia această responsabilitate unui organ în care să fie reprezentate atât legitimitățile statelor naționale, cât și a celor comune, europene<sup>5</sup>.

Metoda era cea de „Convenție” și a avut mandatul de a reuni într-un singur document drepturile protejate de ordinea juridică comunitară precum și cele stipulate în instrumentele internaționale și în tradițiile constituționale ale statelor

---

<sup>2</sup> Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene (TFUE) și Tratatul privind Uniunea Europeană (TUE).

<sup>3</sup> Victor Duculescu, *Protecția juridică a drepturilor omului*, Ed. Lumina Lex, București, 2008, p.143.

<sup>4</sup> I.Eleonora Rusu, G.Goring *Dreptul Uniunii Europene*, Ed. C.H.Beck, București, 2006, p.108.

<sup>5</sup> Concluziile Consiliului European de la Köln, Decizia Consiliului European referitor la elaborarea Cartei drepturilor fundamentale a UE, 3-4 iunie 1999, [www.ue.eu.int/summ](http://www.ue.eu.int/summ)

membre, fără a introduce drepturi suplimentare sau limitări ale celor existente și fără a determina modificări ale Constituțiilor statelor membre<sup>6</sup>. Convenția fost prezidată de către Roman Herzog<sup>7</sup> și a fost însărcinată cu elaborarea Cartei, iar compoziția și modul de lucru au fost stabilite, ulterior, în cadrul Consiliului de la Tampere din 15-16 octombrie 1999<sup>8</sup>.

Convenția a fost asistată de către un Birou compus din președintele Convenției și vice-președinții desemnați de către membrii Parlamentului European, parlamentarii naționali și de președintele Consiliului Uniunii. Lucrările au început la 17 decembrie 1999 și s-au încheiat în 2 octombrie 2000 și ulterior, la reuniunea șefilor de stat și de guvern de la Biaritz, din 13-14 octombrie 2000, a fost agreat un proiect de Cartă<sup>9</sup>. S-a cerut Parlamentului European, Consiliului Uniunii Europene și Comisiei Europene să aprobe Carta. Parlamentul European și-a manifestat în continuare voința, în sensul acordului, în data de 14 noiembrie 2000, iar Comisia la 6 decembrie<sup>10</sup>.

În numele instituțiilor lor, membrii Convenției au semnat și recunoscut oficial Carta pe 7 decembrie 2000, în cadrul Conferinței Interguvernamentale de la Nisa. Din cauza opoziției destul de puternice a unor state membre<sup>11</sup>, în anul 2000, Carta nu a fost introdusă în Tratatul de la Nisa.

Ca urmare, Consiliul European de la Laeken, din Belgia, din 14-15 decembrie 2001, a gândit o alternativă a conferințelor interguvernamentale prin propunerea unei Convenții. Aceasta s-a numit „Convenția privind viitorul Europei”, a fost prezidată de fostul președinte francez, Valery Giscard d’Estaing, și a dezbătut și problema integrării Cartei Drepturilor Fundamentale a Uniunii Europene în dreptul european<sup>12</sup>. El a propus în sesiunea de deschidere a Convenției, ca obiectiv final, realizarea prin consens, a unei Constituții pentru cetățenii europeni, chiar dacă se va numi doar Tratat Constituțional<sup>13</sup>. Convenția a constituit 11 Grupuri de lucru privind problemele care necesitau studii detaliate, printre aceste grupuri se număra și Grupul de lucru II - Carta Drepturilor Fundamentale.

La 13 iunie 2003, Convenția Europeană prezintă textul unui proiect de Constituție pentru Europa care a fost adoptat la Consiliul European de la Salonic, din 19-20 iunie 2003, iar la 18 iulie 2003, președintele Convenției remitea oficial președintelui în funcțiune a Consiliului European, Silvio Berlusconi, textul definitiv al Proiectului de Tratat instituind o Constituție Europeană.

Ulterior, în cursul anului 2004, liderii Uniunii Europene au ajuns la un acord în ceea ce privește Constituția, și astfel, aceasta a fost aprobată în cadrul

---

<sup>6</sup> [www.ue.eu.int/summ/europeanconvention](http://www.ue.eu.int/summ/europeanconvention).

<sup>7</sup> Fost președinte al RFG.

<sup>8</sup> Concluziile Consiliului European de la Tampere, 15-16 octombrie 1999, [www.ue.eu.int/summ](http://www.ue.eu.int/summ).

<sup>9</sup> Concluziile Consiliului European de la Biaritz, 13-14 octombrie 2000, [www.ue.eu.int/summ](http://www.ue.eu.int/summ).

<sup>10</sup> Stelian Scăunaș, *Uniunea europeană. Construcție. Instituții. Drept*, Ed. C.H.Beck, București, 2005, pp. 132-133.

<sup>11</sup> De exemplu, Marea Britanie.

<sup>12</sup> Alături de președintele Convenției, au făcut parte și vicepreședinții G.Amato (prim ministrul Italiei) și J.L Dehaene (prim ministrul Belgiei), alți 105 membri reprezentând guvernele și parlamentele naționale ale statelor membre și candidate, Parlamentul și Comisia Europeană fiind structurată pe grupuri de lucru.

<sup>13</sup> Convenția Europeană, *Discurs pronunțat în sesiunea inaugurală*, 28.02.2002, Conv 4/02

Consiliului European din 17-18 iunie 2004. Cetățenia europeană a fost mai amplu abordată în Tratatul Constituțional, el fiind cel mai reprezentativ document, în care drepturile și obligațiile cetățeanului european erau clar delimitate. Faptul că în Tratatul Constituțional a fost cuprinsă Carta, poate fi privit ca o garanție viitoare a valorilor naționale fundamentale așa cum sunt reflectate în ea.

Tratatul stabilind o Constituție pentru Europa a fost semnat la 29 octombrie 2004 la Roma și urma să intre în vigoare după ce ar fi fost ratificat în unanimitate. Procesul de ratificare a întâmpinat dificultăți în Franța și Olanda și, în pofida unor încercări de deblocarea a procesului, s-a hotărât abandonarea lui în favoarea unui nou tratat.

În 2007, soluția de compromis se concretizează în apariția unui nou act comunitar, acela al Tratatului de la Lisabona semnat pe 13 decembrie 2007 și intrat în vigoare pe 1 decembrie 2009. Tratatul de la Lisabona aceeași forță juridică Cartei ca și a tratatelor Uniunii (drept primar) iar articolul 1 (paragraful 1) din TEU precizează faptul că forța juridică a Cartei nu determină o extindere a competențelor instituțiilor europene.

De asemenea, considerăm că textul Cartei, nemaifiind inclus în tratat, ca în cazul Tratatului Constituțional, are vizibilitate mai redusă în fața cetățenilor, aspect ce a condus la decizia Parlamentului European de a proceda la o proclamare solemnă a ei de către președinții celor trei instituții europene<sup>14</sup>. Carta este cuprinsă într-o Declarație a Tratatului de la Lisabona iar liderii europeni dorind să îi crească vizibilitatea și importanța juridică, au proclamat-o public la 12 decembrie 2007, la Strasbourg.<sup>15</sup>

Deci, parcursul acestui document al drepturilor omului în Uniunea Europeană a fost foarte sinuos, de aproape 10 ani, ajungând de la o normă cu valoare morală (Nisa) la o normă cu valoare juridică obligatorie (Lisabona), o *piatră de temelie în construcția normativă a comunității de drept în spațiul european*.

**Obiectivele și prevederile Cartei.** Obiectivul principal urmărit prin adoptarea Cartei Drepturilor Fundamentale a Uniunii Europene îl constituie consolidarea sistemului european de protecție a drepturilor omului și de afirmare a valorilor comune europene pe care statele membre le împărtășesc, valori precum respectul demnității umane, democrația, libertatea, egalitatea, respectarea drepturilor și libertăților fundamentale în cadrul unor state de drept.

În ceea ce privește *prevederile*, Carta cuprinde un preambul și șapte capitole structurate în 54 de articole.<sup>16</sup> Carta consacră un catalog al drepturilor fundamentale în șase capitole al căror titlu reprezintă chiar valorile fundamentale ale Uniunii Europene, și anume: demnitate, libertăți, egalitate, solidaritate, cetățenie și justiție. Capitolul al șaptelea, dedicat dispozițiilor generale precizează condițiile de armonizare a Cartei cu dreptul existent, în special cu Convenția

---

<sup>14</sup> Carta a fost proclamată pentru a doua oară de către președintele Parlamentului European, Hans Pottering, al Consiliului, José Sócrates, și al Comisiei Europene, Emanuel Durão Barroso.

<sup>15</sup> Francisco Aldecoa Luzárraga, Mercedes Guinea Llorente, *Europa viitorului. Tratatul de la Lisabona*, Polirom, Iași, 2011, p.145.

<sup>16</sup> <http://eur-lex.europa.eu>.

Europeană a Drepturilor Omului.

În *Preambul* este dezvoltat obiectivul Uniunii Europene de a promova o uniune tot mai strânsă, de a face eforturi pentru a realiza un viitor pașnic, de a respecta valorile indivizibile și universale ale demnității umane, libertății, egalității și solidarității în spiritul democrației și statului de drept, de a consolida protecția drepturilor fundamentale prin respectarea devizei „Unitate în diversitate”, de a contribui la o dezvoltare echilibrată și durabilă a Europei, la evoluția societății umane, a progresului social, științific și tehnologic.

Drepturile, libertățile și principiile enunțate în titlurile Cartei sunt recunoscute de Uniune și sunt reglementate, după cum am arătat, în cadrul a șapte titluri:

(1) Demnitatea<sup>17</sup> (dreptul la viață, dreptul la integritatea persoanei, interzicerea torturii și a pedepselor sau tratamentelor inumane sau degradante, interzicerea sclaviei și a muncii forțate);

(2) Libertățile<sup>18</sup> (dreptul la libertate și siguranță, respectarea vieții private și de familie, protecția datelor cu caracter personal, dreptul la căsătorie și dreptul de a întemeia o familie, libertatea de gândire, de conștiință și de religie, libertatea de exprimare și de informare, libertatea de întrunire și de asociere, libertatea artelor și științelor, dreptul la educație, libertatea de alegere a ocupației și dreptul la muncă, libertatea de a desfășura o activitate comercială, dreptul de proprietate, dreptul de azil, protecția în caz de strămutare, expulzare sau extrădare);

(3) Egalitatea<sup>19</sup> (egalitatea în fața legii, nediscriminarea, diversitatea culturală, religioasă și lingvistică, egalitatea între femei și bărbați, drepturile copilului, drepturile persoanelor în vârstă, integritatea persoanelor cu handicap);

(4) Solidaritatea<sup>20</sup> (dreptul lucrătorilor la informare și la consultare în cadrul întreprinderii, dreptul la negociere și la acțiune colectivă, dreptul de acces la serviciile de plasament, protecția în cazul concedierii nejustificate, condiții de muncă echitabile și corecte, interzicerea muncii copiilor și protecția tinerilor la locul de muncă, viața de familie și viața profesională, securitatea socială și asistența socială, protecția sănătății, accesul la serviciile de interes economic general, protecția mediului, protecția consumatorului);

(5) Cetățenia<sup>21</sup> (dreptul de a alege și de a fi ales în Parlamentul European, dreptul de a alege și de a fi ales în cadrul alegerilor locale, dreptul la bună administrare, dreptul de acces la documente, Ombudsmanul European, dreptul la petiționare, libertatea de circulație și de ședere, protecția diplomatică și consulară);

(6) Justiția<sup>22</sup> (dreptul la o cale de atac eficientă și la un proces echitabil, prezumția de nevinovăție și dreptul la apărare, principiile legalității și proporționalității infracțiunilor și pedepselor, dreptul de a nu fi judecat sau

---

<sup>17</sup> A se vedea în acest sens art.1-5 din Cartă.

<sup>18</sup> A se vedea în acest sens art.6-19 din Cartă.

<sup>19</sup> A se vedea în acest sens art.20-26 din Cartă.

<sup>20</sup> A se vedea în acest sens art.27-38 din Cartă.

<sup>21</sup> A se vedea în acest sens art.39-46 din Cartă.

<sup>22</sup> A se vedea în acest sens art.47-50 din Cartă.

condamnat de două ori pentru aceeași infracțiune) și (7) Dispozițiile generale<sup>23</sup> (domeniul de aplicare, întinderea și interpretarea drepturilor și principiilor, nivelul de protecție, interzicerea abuzului de drept).

Drepturile care sunt cuprinse în Cartă provin în principal din două surse: în primul rând, drepturile care existau deja în legislația UE, cum ar fi, pentru cetățenii săi, dreptul de liberă circulație și în al doilea rând, Convenția Europeană a Drepturilor Omului și protocoalele sale. Carta reafirmă valorile și principiile Uniunii Europene care se dorește a fi o Europă a cetățenilor înainte de a fi o Europa a statelor iar drepturile prevăzute în Cartă constituie principiile generale de drept ale Uniunii Europene.

În ceea ce privește conceptul de „cetățenie europeană”, Tratatul de la Maastricht o definește ca fiind posibilitatea dată oricărui individ care are cetățenia unui stat membru de a fi considerat cetățean al Uniunii Europene. S-a instituit o cetățenie a Uniunii, stipulându-se că, „*este cetățean al Uniunii orice persoană care are cetățenia unui stat membru*”<sup>24</sup>.

Prin introducerea cetățeniei europene, semnatarii Tratatului asupra Uniunii Europene și-au dorit, între altele, promovarea și consolidarea identității europene, implicând, în acest fel, cetățenii în procesul de integrare europeană.

Sursele afirmării cetățeniei europene sunt libertatea și democrația cetățenilor Uniunii. Europa reprezintă o piață competitivă și stimulative pentru cetățenii săi, fiind modelul de societate întemeiat pe „drepturile individuale și construirea coeziunii sociale”<sup>25</sup>. Cetățenia europeană definește apartenența la entitatea politică europeană, dar sub forma în care dreptul național definește statutul cetățeanului în cadrul statului și Uniunii.

### ***Avantajele și efectele Cartei pentru cetățenii europeni***

Tratatul de la Lisabona reafirmă principiul protecției drepturilor omului ca principiu fundamental al Uniunii Europene: „Drepturile fundamentale, astfel cum sunt garantate prin Convenția Europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale și astfel cum rezultă din tradițiile constituționale comune statelor membre, constituie principii generale ale dreptului Uniunii.”<sup>26</sup>

Astfel, un principiu al Cartei este egalitatea de tratament, presupune că toți cetățenii UE sunt tratați în mod egal, astfel încât să nu aibă loc o discriminare pe motiv de cetățenie (art.21, alin.2, CDFUE). Acest principiu apare și în Tratatul de la Lisabona care stipulează principiul egalității de tratament între europeni în aceleași condiții ca și cetățenii aceluși stat. Articolul 23 TFUE cuprinde obligația clară și precisă de a asigura protecția cetățenilor în afara UE. Un alt exemplu de egalitate de tratament este costul serviciilor consulare, toți cetățenii UE trebuie tratați egal în ceea ce privește taxele și costurile (art.46, alin.2, CDFUE). Pentru chestiunile de competența Uniunii, autoritățile din Uniunea Europeană în statele terțe au datoria de a acorda protecție cetățenilor săi.

Dacă cetățeanul UE consideră că drepturile sale individuale conferite în

---

<sup>23</sup> A se vedea în acest sens art.51-54 din Cartă.

<sup>24</sup> Art. 8 pct. 1 din TCE.

<sup>25</sup> Cezar Bârzea, *Cetățenia europeană*, Ed. Politeia, București, 2005, p.191.

<sup>26</sup> Art.6 paragr.3.

temeiul art. 23 TFUE au fost încălcate se poate plânga Comisiei Europene sau poate adresa o petiție Parlamentului European.

*Dreptul la sesizarea Ombudsman-ului Uniunii și dreptul la petiționare* (art.43, art.44, CDFUE) reprezintă alte mecanisme de protecție furnizate de Carta Drepturilor Fundamentale și care au poziționat echitabil și just cetățenia europeană în raport cu activitatea instituțiilor comunitare.

Dreptul cetățeanului comunitar de a apela la instituția Mediatorului European sau Ombudsman își are originea în Tratatul de la Maastricht în 1992. În termenii tratatului, orice cetățean al Uniunii poate să adreseze petiții Mediatorului instituit conform dispozițiilor articolului 138E. Mediatorul este numit de Parlamentul European și este abilitat să primească plângerile cetățenilor din statele membre ale Uniunii relative la administrare defectuoasă în activitatea instituțiilor sau uraganelor comunitare, cu excepția Curții de Justiție și a Tribunalului de Primă Instanță în exercitarea funcției lor jurisdicționale<sup>27</sup>.

Prin *administrare defectuoasă* se înțelege orice administrație insuficientă sau defectuoasă: dacă o instituție nu face ceea ce trebuie să facă, dacă face rău sau face un lucru pe care nu trebuie să-l facă. În acest sens, amintim cu titlu de exemplu: neregularități administrative, discriminare, abuz de putere, absența sau refuzul de informații, inechitate. În fapt, cetățeanul european are dreptul la bună administrare, conform art.41 din CDFUE, și, mai mult se poate adresa în scris instituțiilor europene într-una din limbile tratatelor (alin.4), deci în limba sa maternă.

Mediatorul examinează plângerea, iar dacă este de competența sa procedeează la o anchetă. Plângerile fac, în mod normal, obiectul tratamentului public, dar pot fi tratate și confidențial, dacă persoana care o adresează cere acest lucru. Unele reclamații se pot rezolva la începutul anchetei, în alte cazuri se încearcă o soluție amiabilă. Când este necesar, se adresează recomandări organului în cauză în sensul rezolvării problemei, căruia i se acordă un termen de trei luni pentru a informa mediatorul asupra măsurilor abordate. Dacă nu acceptă recomandările, Mediatorul transmite un raport special Parlamentului European asupra cazului.

Una din libertățile prevăzute în capitolul II, la art.12, este „Libertatea de întrunire și de asociere” din care decurge alineatul 2: „Partidele politice la nivelul Uniunii contribuie la exprimarea voinței politice a cetățenilor Uniunii”. Acest aspect este corelat cu un alt element de noutate al Tratatului de la Lisabona și anume *instituirea unei democrații participative*. Acest deziderat se poate realiza efectiv prin *introducerea inițiativei cetățenești europene*, tratatul aduce o inovație semnificativă în dreptul constituțional european deoarece statutul de cetățean al UE este de fapt, destinat să fie statutul fundamental al cetățenilor statelor membre.

Inițiativa cetățenească europeană reprezintă un instrument complet nou pentru consolidarea democrației în Uniunea Europeană. Prin intermediul său se realizează un prim pas către dezvoltarea democrației directe supranaționale, și, pe termen mai lung, ar putea ajuta la constituirea unei opinii publice europene.

---

<sup>27</sup> Se consideră, însă, că nu poate fi pusă în cauză reaua administrare în privința fondurilor bugetare, întrucât în această materie este consacrată competența specială a Curții de Conturi.

Bazele juridice pentru inițiativa cetățenească europeană se găsesc în articolul nr. 11, alineatul (4) din Tratatul privind Uniunea Europeană (Tratatul UE) și în articol 24, alineatul (1) din Tratatul privind Funcționarea Uniunii Europene (TFUE). Condițiile și procedurile valabile în cazul acestor inițiative cetățenești sunt stabilite prin regulament adoptat prin procedură legislativă obișnuită. „La inițiativa a cel puțin un milion de cetățeni ai Uniunii, resortisanți ai unui număr semnificativ de state membre, Comisia Europeană poate fi invitată să prezinte, în limitele atribuțiilor sale, o propunere corespunzătoare în materii în care acești cetățeni consideră că este necesar un act juridic al Uniunii, în vederea aplicării tratatelor”<sup>28</sup>.

Prin aceasta, resortisanții Uniunii sunt pentru prima oară implicați în mod nemijlocit în procesul european de reglementare. Acestora li se conferă dreptul de participare la o inițiativă cetățenească europeană, iar din punct de vedere al dreptului de solicitare sunt situați pe aceeași treaptă cu cele două organe legislative.

Pentru dezvoltarea acestei democrații participative intervin inclusiv parlamentele naționale care sunt considerate „gardienele” principiului subsidiarității<sup>29</sup>. Are loc o inversare a sensului de abordare a problemelor. Dacă, până acum, abordarea se făcea în sensul că acțiunea Uniunii este justificată doar dacă nu se pot găsi soluții la nivel național, prin Tratat se mărește implicarea parlamentelor naționale prin aprecierea și soluționarea prioritară a problemelor la nivel local, regional, național și abia apoi se face aprecierea la nivelul Uniunii.

Astfel, parlamentelor naționale li se conferă puterea de a influența elaborarea unei propuneri legislative încă din stadiul inițial, când se afla la Comisie, înainte ca propunerea să fie trimisă spre analiză Parlamentului și Consiliului<sup>30</sup>.

Pe lângă aceasta, în cadrul tuturor procedurilor legate de inițiativa cetățenească europeană, trebuie asigurate mai cu seamă drepturile de bază privind tratamentul egal și protecția juridică efectivă. Extinderile recente ale Uniunii au reprezentat o etapă esențială în procesul de unificare a Europei, producând beneficii pentru cetățenii din întreaga Uniune Europeană.

Tratatul de la Lisabona prevede posibilitatea aderării Uniunii la Convenția Europeană a Drepturilor Omului în vederea creării unui sistem coerent de protecție a drepturilor omului în Europa aspect care reprezintă categoric un progres în democratizarea UE.

Astfel, Carta Drepturilor Fundamentale a Uniunii Europene reprezintă o completare a Convenției Europene pentru Apărarea Drepturilor și Libertăților Fundamentale, un document care oferă legitimitate construcției europene prin stabilirea unor drepturi și responsabilități pentru cetățenii europeni, reiterând caracterul politic și democratic al Uniunii.

## **Concluzii**

Carta reprezintă o codificare a standardelor minime și îndeplinește un rol complementar față de protecția drepturilor fundamentale oferită cetățenilor

---

<sup>28</sup> [www.lisbontreaty.be](http://www.lisbontreaty.be).

<sup>29</sup> Europa, Treaty of Lisbon: [http://europa.eu/lisbon\\_treaty](http://europa.eu/lisbon_treaty).

<sup>30</sup> Art. 12 TUE.



europeni la nivel național. Deci, elementul de noutate pe care acest document juridic îl aduce este acela al unei garantări suplimentare a drepturilor cetățenilor europeni și a cuprinderii unui ansamblu de drepturi recunoscute în Europa în diferite documente internaționale într-un singur instrument comun statelor membre.

Carta este cea mai actuală declarație privind drepturile fundamentale din lume și promovează demnitatea umană, clarifică drepturile cetățenilor europeni, pune în evidență valorile și principiile Uniunii, prezintă bazele intelectuale și juridice ale Uniunii Europene și garantează respectarea drepturilor fundamentale de către toate instituțiile comunitare.

Ca urmare, conform Cartei, cetățenia europeană este consolidată și capătă mai multă coerență care decurge din recunoașterea drepturilor, din egalitatea tuturor cetățenilor și nediscriminarea acestora, din funcționarea Uniunii pe baza principiului democrației reprezentative dar și din asigurarea dialogului și transparenței între instituțiile comunitare și cetățeni.

Tratatul de la Lisabona a permis transformarea Cartei dintr-un subiect cu valoare morală într-unul cu valoare juridică și faptul că nu mai este parte a unui tratat complicat face ca drepturile fundamentale prevăzute în ea să fie mai vizibile și mai accesibile cetățeanului european.

## **BIBLIOGRAFIE**

1. Bârzea Cezar, (2005), *Cetățenia europeană*, București, Editura Politeia.
2. Duculescu Victor, (2008), *Protecția juridică a drepturilor omului*. București, Editura Lumina Lex.
3. Luzárraga Francisco Aldecoa, Llorente Mercedes Guinea, (2011), *Europa viitorului. Tratatul de la Lisabona*, Iași, Polirom.
4. Nicolae Darie, (2001), *Uniunea Europeană. Construcție. Instituții. Legislație. Politici comune. Dezvoltare*, București, Editura Matrix Rom.
5. Rusu I. Eleonora, Goring G., (2006), *Dreptul Uniunii Europene*, București, Editura C.H. Beck.
6. Scăunaș Stelian, (2005), *Uniunea europeană. Construcție. Instituții. Drept*, București, Editura C.H. Beck.
7. Vida Ioan, (1999), *Drepturile omului în reglementări internaționale*. București, Editura Lumina Lex.